

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

שיחות מוסר והדרכה בפרשת השבוע
מיוסדות על שיעוריו, ספריו, וכתבי תלמידיו

פרשת אמור

מהדורת כנסת ישראל

לזכות רפואה שלימה

חיה מלכה בת בת-שבע

בתוך שאר חולי ישראל

פרנס השבוע

אנו זקוקים לתרומות כדי לעמוד בביקוש הרב
נא לתרום בעין יפה

להנצחות ובירורים: 076-599-4020

לזכות מרדכי וטובה ארמן

ולעילוי נשמת

אלעזר מנחם בן אברהם שמואל
אלטע דבורה בת אשר

חיים שלמה בן דוב בער
גיטל בת מנחם מנדל

ניתן להשיג את החוברת בחינם:

052-710-9132.....רמת אברהם	058-328-5464.....עזרת תורה	<u>ירושלים</u>
<u>ביתר עילית</u>	עזרת תורה.....ספרים ווינקעל	אריז הבירה.....053-318-4381
058-324-5544.....גבעה A	עלי הכהן 15	ביהכ"נ הר צבי.....052-763-2150
052-760-2289.....גבעה B	צומת בר אילן.....ספרי אור החיים	בית וגן.....054-841-9231
<u>ערים אחרות</u>	בר אילן 4	גאולה-זכרון משה.....054-841-7272
054-840-2444.....אלעד	052-266-9937.....קרית משה	גבעת צרפתית.....022-625-0612
052-716-9528.....אופקים	רוממה-המ"ג.....02-650-2327	גבעת שאול.....058-325-5458
03-570-3134.....בני ברק	רחביה.....ביכ"נהגר"א	גני גאולה.....058-321-9933
054-851-9014.....ברנפולד	רמות.....02-586-0088	הר נוף.....
02-534-2467.....טלזסטון	רמת אשכול.....058-718-5065	ישיבת מיר.....054-851-9014
052-447-4126.....מודיעין	רמת שלמה.....050-412-7721	נוה יעקב.....052-766-5331
08-974-3086.....קרית ספר	<u>בית שמש</u>	סורוצקין.....שער הספר
052-760-6491.....רכסים	רמב"ש א'.....058-324-0374	סורוצקין 31
055-674-8959.....תל אביב	רמב"ש ג'.....052-767-4151	סנהדריה.....02-536-2280
	רמב"ש ג' 2.....054-842-7664	סנהדריה המורחבת.....054-859-3064

לבירורים והנצחות : 076-599-4020

או לקבלת החוברת במייל: ey@torasavigdor.org

צריכים את עזרתכם! נא לתרום בעין יפה!

תרומות חודשיות מומלצות: 10 ש"ח, 20 ש"ח, 50 ש"ח, 100 ש"ח

הנצחת מדור שו"ת - 200 ש"ח

הנצחת חצי פרשה - 500 ש"ח

פרנס השבוע (יותר מאלפיים חוברות!) - 1000 ש"ח

להוספת חוברות באזורכם, נא להוסיף בקשה ולציין אזור המבוקש

ניתן לתרום בעמדות נדרים פלוס

או בנדרים פון: 03-763-0585

קרן מס' 2985

OR AT [TORASAVIGDOR.ORG/DONATE](https://torasavigdor.org/donate) (SPECIFY "TOWARDS HEBREW EDITION")

חוברת מס' 90

הדפסה - "בית הדפוס" 1155-210-077

תורת אביגדור

פרשת אמור

ספירה של הודאה

ספירה הפוכה

"וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה" (דברים כג, טו). באותו יום, החל עם ישראל, כולו יחד, בספירת ארבעים ותשעת הימים, בציפייה לקראת חג השבועות.

ישנה נקודה אחת בספירה זו, שאפשר לשים לב אליה מיד, והיא, שלכאורה איננו סופרים כפי שהיה מצופה שנספור - איננו סופרים את הימים **עד** לקבלת התורה. כך היינו צריכים לספור: "היום תשעה וארבעים יום", ולאחר מכן, "היום שמונה וארבעים יום", וכן הלאה. אבל התורה מצווה אותנו לספור באופן אחר, "וספרתם לכם... מיום הביאכם" - הפסוק מורה לנו לספור את הימים שחלפו מאז יום הבאת קרבן העומר. אנו סופרים "היום יום אחד לעומר" - אנחנו מתעלמים לגמרי משבועות, וכל ספירתנו מתייחסת רק לעומר.

לכאורה הדבר נראה מוזר; היות ואנחנו סופרים מתוך ציפייה ליום הגדול של מתן תורה, היום שבו נזכה לשמוע את קולו של ה', היה לנו לספור את הימים שנותרו עד לאותו יום מיוחד. ענין זה דורש ביאור.

הבה וננסה ללמוד את ענינה ותכליתה של מצוה זו, ונשתדל להבין מה חפץ הקב"ה שנלמד ממנה. אמנם זו מצוה דאורייתא, ולכן לעולם לא נוכל לומר באופן מוחלט: "זהו ענין המצוה" - אולם אנו נתמקד בתשובה אחת, בלימוד אחד, אותו בודאי מצווים אנו ללמוד ממצוה זו.

ימים של מזון

התשובה היא, שאיננו רק סופרים את הימים עד לחג השבועות - לזה היה מספיק להסתכל בלוח השנה. בספירת העומר אנחנו **מכינים את עצמינו** לחג השבועות. אין זו רק ציפייה למתן תורה - בודאי שזה גם נכון - אבל האופן **להגיע לשם**, האופן להתכונן למתן תורה, הוא ע"ש שמביטים אחורה על קרבן העומר, אותו קרבן שעל ידו אנו חוגגים את תחילת הקציר, והוא זה שמתיר את התבואה החדשה באכילה.

מהי משמעותו של קרבן העומר? התשובה פשוטה מאוד: שהקב"ה נותן לנו מזון. בספירת העומר אנו סופרים ימי-מזון. רובכם מן הסתם מעולם לא חשבתם על כך - אנו סופרים ספירת העומר מפני שאנו אוכלים; אנחנו אומרים תודה לה' על האוכל שהוא נתן לנו.

ואין זו רק ספירה אחת - כל יום של אכילה מהתבואה החדשה, מחייב הודאה חדשה על המזון שה' שנתן לנו. "הקב"ה נתן לי אוכל אתמול, והנה הוא שוב נותן לי אוכל". זוהי הספירה - אנו סופרים ימים של מזון. "הקב"ה, נתת לנו יום שלם של מזון; כעת נתת לנו יומיים שלמים של מזון; כעת כבר עברו שלושה ימים, ועדיין אתה נותן לנו מזון!" ואיננו מפסיקים לספור - חמישה ימים, ששה ימים. "היום שלושים יום - אוי ריבונו של עולם, חודש שלם אכילה!"

לאחר ימים רבים כל כך של הודאה, אנו מגיעים להר סיני כשלבנו מלא על גדותיו בהודיה לה', ואנחנו מוכנים לקבל את התורה בלב שלם. אנחנו אומרים לה': "אנחנו כ"כ שמחים שאתה מאכיל אותנו, ולכן אנו מוכנים לעשות כל מה שתבקשי! אם אתה חפץ שנקבל את התורה - זה מה שנעשה!" אנחנו אוכלים כבר כל כך הרבה ימים, וכעת אנחנו מוכנים לקבלת התורה!

הלחם של פעם לעומת הלחם של היום

נדמה שהמילים הללו הנם חסרי משמעות עבור הרבה אנשים בדורנו, משום שכאשר לאנשים יש הרבה מה לאכול, קשה להם להרגיש הכרת הטוב. בימים עברו, כאשר אדם היה חוזר הביתה ושואל את אשתו, "האם יש עבורי לחם לאכול?", ואשתו היתה מניחה על צלחתו פרוסת לחם, הוא היה כל כך מאושר! פרוסת לחם! לפעמים, כאשר הוא סיים את הפרוסה וביקש עוד, היא היתה צריכה לסרב לבקשתו, כי צריכים לשמור את הלחם עבור ארוחת בוקר לילדים, אבל בכל זאת הוא היה שבע רצון, שהרי הוא זכה לאכול פרוסת לחם.

כך היו פני הדברים פעם, דוקא משום שלא היה להם הרבה, לכן אנשים היו מאוד שמחים על פרוסת הלחם שקיבלו. האדם העריך את זה, "ברוך ה'! היתה לי היום פרוסת לחם!". לכן, לאחר ארוחתו, הוא היה מתיישב ליד השולחן עם סידור גדול, ומודה לה' בלב של על הלחם שנתן לו. "ברוך אתה ה'! אי אי! הזן את העולם כולו!" - הוא נותן מזון לכולם. והוא עושה זאת בחן, בחסד, וברחמים! כך שמחו בפרוסת לחם.

לעומת זאת, בימינו אדם שב לביתו, ובדרך הוא כבר עשה עצירה כדי לאכול פיצה כשרה למהדרין וגלדיה כשרה למהדרין, והוא כבר שבע עד להתפקע. כשרעייתו מניחה בפניו פרוסת לחם, אין לו הכרת הטוב כלל וכלל. הוא גם לא הכיר טובה לה' על הגלידה שאכל קודם לכן. אם כן, כאשר אנו מדברים על להודות לה' עבור ימי מזון, יתכן והמסר נופל על אוזניים אטומות. לא קל להחזיר את ערכי התורה לראש של דורנו.

שיא השמחה

אולם האמת היא, שאיננו מודים לה' על הלחם בלבד. הלחם הוא רק סימן, משום שהוא השיא של חסד ה' עלינו. כאשר אנו אומרים שאנחנו מודים לה' על הלחם, על העומר, הכוונה היא שאנחנו מודים לו על הכל! על הכל! זה כבר דבר שגם בדורנו אפשר להעריך אותו ולהודות עליו!

ומניין לי ש"לחם" כולל הכל? הגמרא במסכת פסחים (ק"ח, א) אומרת שמזמור קל"ו בתהילים נקרא "הלל הגדול". שואלת הגמרא: "ולמה נקרא שמו הלל הגדול?" - הלא כל מזמורי תהילים הינם גדולים. וכי "תהילה לדוד" ["אשרי"] אינו גדול? הרי מי שאומר אותו שלש פעמים ביום מובטח לו שהוא בן עולם הבא (ברכות ד, ב). אם כן, מדוע נתייחד מזמור קל"ו להקרא "הלל הגדול"? זוהי שאלת הגמרא.

ומסבירה הגמרא, שהטעם שמזמור זה נקרא "הלל הגדול" הוא משום הפסוק האחרון שבו, שהוא השיא של כל חסדי ה'. עשרים ושש פעמים אנו אומרים "כי לעולם חסדו", ומונים את חסדי ה': למכה מצרים בבכוריהם - כי לעולם חסדו. למולך עמו במדבר - כי לעולם חסדו. וכן הלאה, אנו מונים עוד ועוד חסדי ה'.

ובפסוק האחרון, לאחר שהודינו לה' על כל הניסים שעשה עמנו, מהו השיא של חסדי ה'? "נותן לחם לכל בשר - כי לעולם חסדו". הקב"ה זו ומפרנס את העולם כולו! תודה לך ה' שיש לנו מה לאכול!

הכנה לשבועות

זוהי מהותה של ספירת העומר - הודאה לה' על כל החסדים שהוא עושה עמנו, על כל ה"כי לעולם חסדו" הקיימים בעולם. והודאה זו - יום אחד של הודאה, שני ימים של הודאה, שלושה ימים של הודאה - היא ההכנה שלנו לקבלת התורה.

והודאה זו היתה גם ההכנה של עם ישראל לקבלת התורה הראשונה בהיסטוריה. כאשר אנו לומדים אודות קבלת התורה של עם ישראל, רואים אנו שהיא הגיעה אך ורק כתוצאה מהכרת הטוב; היתה זו הרגשה עוצמתית

של הכרת הטוב, שהמריצה והניעה את אבותינו לקבל את תורתו של הקב"ה. זהו הנושא שנלמד כעת, משום שמדה זו של הכרת הטוב, היא המדה שאנו משתדלים לקנותה בימים אלו, ימי ההכנה לשבועות.

איזוהי עבודה?

כאשר השי"ת התגלה למשה רבינו בפעם הראשונה בסנה, הוא אמר לו, "בְּהוֹצִיָאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹקִים עַל הָהָר הַזֶּה" (שמות ג, יב). ויש להבין, מהי ה"עבודה" שעם ישראל עבד את ה' בהר סיני, אליה מתייחס הפסוק. יש המבינים שהכוונה לקרבות שהקריבו עם ישראל בהר סיני, אבל באמת אין זה הפשט. הקרבת הקרבות לא היתה משמעותית דיה בהתייחס להר סיני, הרי כל אחד יכול להביא קרבן. ברור אפוא שהמאורע המרכזי שהתרחש בהר סיני היה מתן תורה. ה"תעבדון" אליו מתייחס הקב"ה הוא, שבני ישראל קיבלו את התורה בכל לבם.

עם ישראל אמרו: "נעשה ונשמע! אנחנו מקבלים עלינו את כל מה שיצווה אותנו ה', אפילו מבלי לדעת מה הוא!" שאר גויי הארץ, אילו היתה ניתנת להם האפשרות לקבל את התורה, היו מגיבים, "לפני שאנחנו מקבלים את התורה, אנחנו צריכים לדעת מה כתוב בה, כדי שנוכל לחזור לעורכי הדין שלנו ולהתייעץ. אנחנו צריכים לחשוב על זה". אבל עם ישראל לא שאלו שאלות, הם קיבלו מיד הכל.

"וַיַּעַן כָּל הָעָם קוֹל אֶחָד" (שמות כד, ג) - כל אחד ואחד מישראל, ללא יוצא מן הכלל אמר: "אני מקבל את התורה!" והם לא רק אמרו זאת, אלא באמת קיבלו על עצמם את התורה בלב שלם. כך העיד עליהם הקב"ה בכבודו ובעצמו, שבהתייחס ליום קבלת התורה אמר: "מִי יָתַן וְהָיָה לָבָבָם זֶה לָהֶם לִירְאָה אֹתִי וְלִשְׁמֹר אֶת כָּל מִצְוֹתַי כָּל הַיָּמִים" (דברים ה, כו) - "נעשה ונשמע" נאמר בלב שלם!

הקב"ה אינו מתערב

אולם השאלה הנשאלת היא: מה גרם להם להסכים לקבל את התורה? מה הניע אותם? כיצד יתכן ששני מיליון אנשים, נשים וטף, קיבלו על עצמם מערכת חוקים חדשה לגמרי, מבלי שידעו אפילו מה הם החוקים? לכאורה זהו דבר יוצא דופן, יותר מכל דבר שאירע בהיסטוריה, אפילו יותר מקריעת ים סוף. הרי הקב"ה יכול לעשות כל נס שיחפוץ - עשרת המכות, קריעת ים סוף - הכל! אולם כאשר אנשים צריכים להשתמש בבחירה שלהם, בזה הקב"ה אינו מתערב, אלא הוא נותן לאדם להחליט בעצמו. והנה, ידוע שיהודים הם אנשים עקשניים ודעתנים; לפעמים, לעשרה יהודים יש עשרה דעות. וכמה יהודים נכחו במעמד הר סיני? לפחות שני מיליון!

שני מיליון אנשים עמדו יחד, ומתוך בחירתם החפשית הכריזו: "נעשה ונשמע! אנחנו מקבלים על עצמנו כל מה שיצווה ה' אותנו!" והם עשו זאת מתוך רצון אמיתי ושלם, עד כדי שהקב"ה העיד כך עליהם! זהו הרי המאורע המדהים ביותר בתולדות האנושות! זה לא פחות מנס!

המניע ל"נעשה ונשמע"

כיצד אירע נס כזה? אם נתבונן בדבר נבחין, שהכל היה תוצאה של הכרת הטוב. האנשים העומדים למרגלות הר סיני, היו משועבדים במצרים במשך 210 שנים. הם היו לכודים שם, מבלי תקווה לצאת אי פעם. זה לבד הוא דבר נורא, על אחת כמה וכמה שבמשך כל השנים הללו הם עבדו עבודת פרך, וסבלו עינויים נוראיים - וימרו את חייהם".

והנה, לפתע פתאום, אירע דבר מדהים! באמצע הלילה, פרעה, יחד עם יועציו וחכמיו, באו אל משה רבינו והתחננו אליו שיוצא את ישראל ממצרים ברגע זה. ואז עם ישראל יצאו ממצרים כשהם עמוסים ברכוש רב, נוטפים זהב וכסף, ומביטים במפלתם של עושיהם - דיינו! זה לבד היה מספיק.

אבל אז הם הגיעו לים סוף וזכו לראות את שונאיהם טובעים בים - או ווה! כמה הכרת הטוב הם הרגישו כלפי הקב"ה! דיינו! עם ישראל כולו שם את שירת הים, והם ממש "השתגעו" מרוב הודאה! הם היו כל כך אסירי תודה, והם אהבו את הקב"ה כל כך, שהם היו מוכנים לעשות כל מה שיבקש!

קבלה מתוך הודאה

אשר על כן, בבא הזמן, הם קיבלו את התורה משום שלבם היה מלא וגדוש בהכרת הטוב לקב"ה! הם אהבו את ה' בכל לבם! אם ה' היה מבקש מהם לקפוץ אל תוך האש - הם היו עושים זאת! הם עבדו את ה' בהר סיני בכל לבם - וזה הפירוש של "עבודה" - הרצון לעבוד את ה' מתוך הכרת הטוב העצומה שמרגיש האדם.

זהו שאמר ה' למשה "בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹקִים עַל הָהָר הַזֶּה". הקב"ה הכריז בפניו, שיציאת מצרים תטעין את לבם של ישראל באהבת ה' עצומה כל כך, וזה מה שיביא לתופעה המדהימה שאין שניה לה, העם כולו קיבל על עצמו את עבודת המקום, לנצח נצחים! זוהי הסיבה, שראשית דבריו של הקב"ה בהר סיני היו: "אֲנִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים" (שמות כ, ב). הכרת הטוב האדירה שנולדה בלבם של ישראל כתוצאה מיציאת מצרים, היא זו שהביאה את ה' לתעבדון את האלקים" שקיבלו ישראל על עצמם בהר סיני. העבודה של קבלת התורה היתה עבודה של הודאה.

מבט חדש

עלינו לדעת, שלא היה זה רק תהליך שאירע אי פעם בעבר הרחוק, אלא עבודה זו מוטלת עלינו בכל שנה ושנה. לכן איננו סופרים את הימים שנשארו עד למתן תורה, אלא את הימים שעברו מאז הקרבת העומר, משום שאנו מודים לה' על עוד יום ועוד יום שזכינו לאכול מן התבואה החדשה. שלב אחר שלב, אנחנו מתרגשים עוד ועוד מהתבואה שה' נותן לנו, מרגישים כמה הוא "נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו", עוד יום ועוד יום, עד שבחג השבועות אנחנו מוכנים לקבל את התורה.

זהו מבט חדש על עבודת ה', גישה חדשה לגמרי למושג של קבלת התורה. להיות עבד ה' פירושו לעבוד אותו מתוך הודיה והכרת הטוב.

פרשנותו של המשגיח

ישנם אנשים הניגשים אל עבודת ה' בצורה מוטעית. הם מוכנים לעשות דברים "עבור ה'", הם טועים לחשוב שהם אלו הנותנים - הם מוכנים להקריב זמן וכסף, וכן להתאמץ עבור ה'. הם אפילו מוכנים להקריב את רצונותיהם עבור ה', הרי הם "עובדים"!

זכורני שכאשר למדתי בישיבת סלבודקה שבליטא, הגיע פעם אחד מבוגרי הישיבה, יהודי בן תורה, לבקר את רבני הישיבה. המשגיח הגה"צ רבי אברהם גרודזינסקי זצ"ל [בעל ה"תורת אברהם"] שאל אותו, "ואם הערט זיך? מה שלומך?", ואותו יהודי ענה לו, "ברוחניות - מאוד מאוד טוב, אבל בגשמיות - המצב קשה, מאוד קשה". לאחר שהלה הלך, המשגיח זצ"ל פירש לנו את דבריו של האיש כדלהלן: בכל הנוגע למה שאני עושה עבור הקב"ה - המצב מאוד טוב! אני עובד את ה' מבלי לעגל פינות, אני נותן לו את כל מה שאני יכול! אבל בכל הנוגע למה שהקב"ה עושה עבורי - המצב קשה, הוא לא טוב.

נתינה לה'

אבל זהו מבט הפוך! האם נדמה לך שאתה הוא ה"טוב ומטיב"? האם אתה הוא ה"נותן" בקשר הזה, וה' הוא ה"מקבל"? "מה כבר לב"ה עושה עבורי?" אתה חושב לעצמך, "כמעט שום דבר!" אדם החי כך אינו עובד ה'. אדם זה הוא מושחת; הוא חושב שבכל פעם בו הוא עושה מצוה, הוא נותן לקב"ה יותר ממה ש"מגיע לו" כביכול. "אני עושה כל כך הרבה, אני מקיים את כל המצוות, אני מתפלל במנין, מניח תפילין, שומר שבת", אלא שהוא מבין שהוא עושה פה עסק מוצלח, השקעה מניבה. אדם מוכן לסבול למען שמו יתברך בעולם הזה, משום שהוא יודע שהקב"ה ישלם לו על כך שחר בעולם הבא.

זוהי טעות! אמנם בוודאי אמת הוא שהקב"ה יתן לו שכרו, אבל המבט הזה הוא מוטעה מיסודו! מי שחושב כך, טועה טעות חמורה בקשר לעבודת ה'.

שער אחר שער

לקבלת התורה דרושה הקדמה. בספר חובות הלבבות ישנם עשרה שערים. השער הראשון הוא שער היחוד, שבו מוכיח החובות הלבבות בהוכחות פילוסופיות את קיומו של הקב"ה. השני הוא שער הבחינה, בו מבחינים בחכמת הבורא יתברך ובחסדיו הניכרים בתופעות המדהימות שבבריאה, ועל כל הטוב שהקב"ה מרעיף עלינו. ואח"כ מגיע השער השלישי - שער עבודת האלקים.

והנה, החובות הלבבות מסביר שסדר הפרקים הוא בדוקא, משום שרק לאחר הבחינה תבא העבודה. כאשר אדם מתחיל להבין עד כמה גדולים חסדי ה' עליו, זוהי התחלת דרכו כעובד ה'. כמוכן שגם בלא זה אדם מחוייב לקיים את כל דיני התורה, אבל עליו לדעת שזו איננה עבודת ה', אם אין לו הקדמה זו של הכרת טובותיו של ה'. אי אפשר לקפוץ אל תוך עבודת ה'. אמנם קיום דיני התורה הוא דבר חשוב ביותר, אי אפשר להיות יהודי בלא זה, אבל גם אדם המדקדק בקלה כבחמורה, עדיין אינו עבד ה'. אמנם הוא אדם הגון, יהודי טוב, אבל לא עבד ה'.

השלב הראשון הוא להכיר מה הקב"ה עושה עבורנו כל שניה ושניה. מדוע זה כך? משום שרק אחרי שאדם מרגיש שהקב"ה מרעיף עליו טובות ללא הרף, והוא מרגיש אסיר תודה לה' על חסדיו המרובים, רק אז הוא ירגיש דחף להחזיר **משהו** לה'. זוהי "עבודה"! עבודה היא הרצון להשיב לה' על חסדיו. לפי החובות הלבבות, עבודה פירושה שהאדם מרגיש הכנעה כל כך גדולה להשי"ת מכח חסדיו, שהוא מרגיש צורך עז להכיר לו טובה ולהשיב לו על כל מה שהטיב עמו.

עבד לווה לאיש מלווה

הקדמה זו הינה חיונית ביותר לכל המערכת של עבודת ה', ומי שמדלג עליה - אינו עובד את ה'. יתכן שהוא לומד תורה ומקיים מצוות, אבל הוא חושב שהוא עושה טובה לה'. הוא הרי מרגיש שהעבודה שהוא עושה את רצון ה' הינה ללא כל סיבה ומחייב, הוא סבור שהכל נעשה על ידו בהתנדבות, כ"צדקה" כביכול כלפי השי"ת. ממילא, כך יוצא לפי דעתו, ה' הוא "בעל חוב" כלפיו.

זה לא נקרא "עבד ה'". אדרבה, הוא מרגיש "אדון" על ה'! כתוב "עבד לווה לאיש מלווה" (משלי כב, ז), ומכיון שאדם זה "עושה טובה" וכביכול "מלווה" לה', שהרי הוא עושה מצוות ומעשים טובים עבור ה' כל הזמן, א"כ ה' "חייב" לו, ונחשב כמו "עבד" שלו. נמצא שהוא אינו מרגיש עצמו "עבד ה'" אלא "אדון לה'" חלילה!

לעומת זאת, מי שמבין שהוא מקבל טובות וחסדים מאת השי"ת כל הזמן, כמויות אדירות של חסדים, והוא גם מבין שלא יוכל להשיב לו על כך אפילו פרומיל, ממילא הוא מתמלא בוש וכלימה. כל כך ברור לך שאתה נמצא ב"מינוס", שאתה בעל חוב אדיר כלפי ה', עד שאינך יודע כיצד לנהוג. אינך יודע איפה לשים את עצמך מרוב בוש. אתה מתחיל להרגיש כמו דוד המלך שאמר, "מָה אֶשִׁיב לַה' כִּלְתָּמוּלוֹהִי עָלַי" (תהילים קטז, יב). ברגע שאתה שואל שאלה זו - אתה מוכן להיות עובד ה'. "מה אשיב? לכל הפחות תן לי לעבוד אותך כביטוי של הודאה!" כעת אתה יכול לקבל את התורה, ולהתחיל לחיות חיים של עבודת ה'.

כל התורה כולה על רגל אחת

"מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, א"ל גירני ע"מ שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת דחפו באמת הבנין שבידי" (שבת לא, א). והנה, אע"פ שאמרו חז"ל, "לעולם יהא אדם ענוותן כהלל ואל יהא קפדן כשמאי", אבל. לכאורה שמאי צודק. כיצד ניצן ללמוד את כל התורה כולה בזמן קצר כל כך? נתאר לעצמינו שאדם היה מגיע לשרברב, ומבקש ממנו ללמוד את מלאכת השרברבות על רגל אחת. מסתבר שבעל הבית היה מוציא "מפתח שוודי" ומכה אותו על ראשו! כיצד הוא חושב ללמוד את חכמת השרברבות על רגל אחת?

אחת? זה בדיוק מה שאמר שמאי: אתה רוצה ללמוד את כל התורה כולה על רגל אחת? זה לא יתכן! כדי ללמוד את התורה כולה צריך לעסוק בה שנים על גבי שנים!

אבל נכרי זה היה טיפוס עקשן. הוא לא ויתר, והחליט לגשת להלל הזקן ולבקש ממנו ג"כ ללמוד אותו את כל התורה כולה על רגל אחת. והלל לא דחה אותו אלא ענה לו, "דעלך שני לחברך לא תעביד, זו היא כל התורה כולה ואיך פירושה הוא, זיל גמור".

מי הוא "רעך"?

רש"י כותב שני פירושים מי הוא אותו "חברך" שעליו דיבר הלל, אבל אנחנו נתמקד בפירוש הראשון. וכך כותב רש"י: "רעך ורע אביך אל תעזוב (משלי כז) זה הקב"ה. אל תעבור על דבריו שהרי עליך שנאוי שיעבור חבירך על דבריו". "אתה רוצה לדעת מדוע אסור לנו לאכול נבילות וטרפות, להתגלח עם תער, ללבוש שעטנז, לכתוב ביום טוב?" אמר לו הלל, "תאר לעצמך שהיית נותן למישהו מתנות רבות, מתנות יקרות, שוב ושוב במשך זמן רב, ללא גבול. ואז, יום אחד אתה מבקש ממנו טובה קטנה, שיבצע עבורך איזו מטלה קטנה, ומה הוא עונה לך אם לא כן: 'מדוע שאעשה זאת?' - כיצד היית מרגיש? האם זוהי הכרת הטוב? היית חושב אותו לברברי! אחרי כל כך הרבה טובות הוא מסרב לעשות לך טובה כה קטנה! כמה היה דבר זה שנוא עליך!".

ואם דבר זה שנוא עליך כל כך, אז לחברך - החבר הטוב שלך בשמים - לא תעשה כך. הקב"ה נתן לך כל כך הרבה מתנות - ובגלל זה אתה בעל חוב עצום כלפיו! זה לבד שהוא נתן לך חיים במשך שנים רבות כל כך כבר מספיק, אבל אינך מעלה על דעתך שאתה ב"מינוס". אתה נמצא במינוס גדול כל כך, שאין לך שום דרך בעולם להחזיר לו את החוב!

מי צריך טובות?

יש אנשים שטוענים כנגד: "מדוע שאשיב לה' על כך שהוא נתן לי חיים? האם אני ביקשתי ממנו שיברא אותי?" זוהי הפסגה של כפיות טובה! עצם השאלה מורה על אישיות מושחתת, שהרי אם היו מבשרים לאותו אדם שגילו אצלו מחלה קשה, ונותרו לו רק ימים ספורים לחיות, הוא היה עושה כל דבר שבעולם כדי למצוא תרופה! הוא היה מתרוצץ בין טובי הרופאים, עושה כל מיני בדיקות, הוא היה משלם כל הון שבעולם כדי למצוא מזור למחלתו. הוא רוצה לחיות! אה... אתה רוצה לחיות, אז כיצד אתה שואל "האם ביקשתי ממנו לברוא אותי?" אתה אוהב לחיות! אם כן, עצם העובדה שקמת בבוקר מהווה סיבה מספקת בשבילך להסתובב כל היום ולחשוב: "כיצד אני יכול להשיב לה' על טובותיו? איך אני יכול לעבוד אותו?"

אנשים היום אינם מבינים את זה. פעם שוחחתי בענין זה עם בן ישיבה, ומה הוא עונה לי אם לא: "מה אני מקבל מה'?" מה הוא מקבל? הוא חושב שאם אין לו חמישה מכוניות "קאדילק", יאכטה, ובית נופש, אז הוא לא מקבל כלום מה'. זה שהוא מקבל שלש ארוחות ביום - זה שום דבר. העובדה שכל אחד מאיבריו נמצא במצב תקין לגמרי, שמוחו פועל כראוי והוא אינו מאושפז במחלקה סגורה - חסר משמעות. מדוע? כי מעולם הוא לא הקדיש לזה מחשבה. ומה עם העובדה שהוא אזרח אמריקאי? האם זה דבר קטן? אני זוכר שכאשר הייתי בליטא, ראיתי פעם יהודי אמריקאי הולך ברחוב ומנופף לכולם בדרכונו האדום [באותם הימים הוא היה אדום], הוא הראה אותו לכולם בהתלהבות בלתי מוסתרת, כדי שיראו מי הוא. כולם קינאו בספרון הקטן הזה. אז התחלתי להעריך את עובדת היותי אזרח אמריקאי.

בית ללא יסודות

אם אדם אינו לומד להעריך את הדברים הללו, ולא רק באופן שטחי, אלא באמת להרגיש את עולו של החוב על כתפיו, אז הוא רחוק מאוד מלהיות עבד ה', משום שהוא התחיל את דרכו ללא היסודות הנכונים. לא תתכן שום עבודה למי שלא הפנים שהוא קיבל מאת ה' טובות ללא גבול.

כמה חבל שאיננו לומדים את הנושא הזה. אנחנו צריכים להקדיש זמן, הרבה זמן, כדי להתבונן בכל מה שאנחנו מקבלים מהש"ת. איזה בר-מזל אתה שנוולדת! ישנן הפלות רבות כל כך ל"ע, אבל אתה נולדת! הצלחת

להגיע לעולם! וגם אינך נכה ב"ה, אתה בריא ושלם! גם אינך עיוור. אתה חי חיים נורמליים, פחות או יותר, יש בגופך איברים רבים כ"כ, וכולם עובדים - כל אחד ואחד מהם הוא נס של תכנון ותכלית. כל איבר הוא דבר פלא, כלי מדהים שאין בכוחו של אף בן אנוש להמציא.

בכל בוקר אתה קם, פותח את העיניים - והנה אתה חי! ושוב אתה מתחיל יום של שימוש במתנה הגדולה - גופך, שכלך, וכל כישרונותיך. אתה זוכר; אתה רואה; אתה שומע; אתה מדבר; אתה מתפקד בצורה יעילה ביותר. כאשר תתחיל לחשוב בצורה כזו, אתה מוכן להיות עובד ה'.

אתה בכיוון הנכון!

שמיעתם דברים אלו, פותחת בפנינו צוהר חדש לגמרי של עבודת ה' - נפתחים בפנינו דלתות שמעולם לא דמיינו שהן קיימות, כי כעת התורה והמצוות שלנו, מקבלות משמעות חדשה לגמרי. אולם לא מספיק רק לשמוע את הדברים - צריכים ללמוד אותם ב"סודיות"; צריך לחיות את זה. אם תתחיל ללמוד את החסד ה' הזה, תתחיל להרגיש קצת ממה שדיברנו כאן עכשיו. כשתתחיל להעריך את חסדי המקום עליך, אפילו רק קצת יותר מבעבר, תהיה יותר עבד ה'. כעת אתה נמצא בכיוון הנכון.

תתחיל לחשוב, "אולי, אחרי הכל, הקב"ה אינו חייב לי מאומה. אולי אני לא עושה כל כך הרבה בשבילו. אולי כשאגיע לעולם הבא, אגלה שאני נמצא בפיגור גדול בתשלומים שלי, ועוד לא שילמתי אפילו על היום הראשון בחיי. אני אגלה שבכל מה שעשיתי למען ה' בעולם הזה, עוד לא התחלתי לשלם על חסדי הבורא יתברך. עוד לא שילמתי על הנשימות הראשונות שנשמת בי יום שנולדתי, ולא משנה כמה מצוות עשיתי במשך כל חיי".

על כל נשימה ונשימה

חז"ל אומרים: "על כל נְשִׁימָה וְנְשִׁימָה שְׁאָדָם נוֹשֵׁם צָרִיךְ לְקַלֵּס לְבוּרָא, מֵה טַעַם, כֹּל הַנְּשִׁמָּה תְהִלָּה יְ-הוָה (תהילים קנ, ו), כֹּל הַנְּשִׁמָּה תְהִלָּה יְ-הוָה". נמצא, שעד לרגע זה היינו אמורים להיות עסוקים באמירת הלל, ועדיין לא היינו מספיקים להודות על הנשימות שנשמנו ביום שבו נולדנו.

אינך משוכנע שעל נשימה אחת שווה לומר הלל שלם? יש לי ניסוי פשוט עבורך. שים את הראש בתוך דלי מים והחזק אותו שם במשך שלוש דקות. עכשיו חשוב - אם משהו יגיד, "אני אתן לך לנשום נשימה אחת אם אתה מבטיח לומר על זה הלל", בודאי תאמץ את הצעתו בשתי ידיך, כי הוא מאפשר לך להוציא את הראש מהמים למשך שניה אחת. אתה לוקח נשימה אחת ושוב מחזיר את ראשך למים. ובעוד ראשך נמצא שם, מתחת מים, אתה מסמן לו, "אני מוכן לומר עוד הלל". היית מוכן לומר גם שני הללים! זו ממש מציאה - הלל אחד בלבד על כל נשימה. וכך תווכח לדעת שאנחנו נמצאים בפיגור גדול בתשלומים שלנו על חסדי ה'. הוא נותן לנו את חיינו, והוא מספק לנו כל האושר שאנחנו נהנים ממנו - אנחנו נמצאים במינוס גדול מאוד. אנחנו שקועים בחובות עד למעלה מראשינו ולכן, אנחנו רוצים לעבוד אותו ככל שנוכל.

אין מזוזה בלי בית

הקב"ה נתן לך בית לגור בו, וכל מה שהוא מבקש זה שתקבע מזוזה בפתח הבית. האם אתה מתכוון לשאול אותו מדוע? א"כ, הוא יכול לומר לך, "אם אינך רוצה לקבוע מזוזה, בסדר, אין בעיה. אז תחזיר לי את הבית". למי שאין בית, אין חובה לקבוע מזוזה. זה כמו הילד ששאל את אביו: "אבא, האם אני חייב לברך כל יום?" אז אביו ענה לו, "לא. רק כשאתה אוכל". אם אתה מסתכל על הלחם מבלי לאכול אותו, אין חובה לברך כלל. אז אם אינך רוצה לברך, פשוט תסתכל על הלחם ואל תאכל אותו!

למה צריך להניח תפילין על הראש? כי יש לך ראש! אתה לא רוצה להניח תפילין, אז תחזיר את הראש. אם הקב"ה אומר, "מחר בבוקר הנח תפילין על ראשך", ואתה אומר, "למה?" אז הוא יכול לומר, "ובכן, החזר לי את הראש. כל יום אני נותן לך ראש; וזו מתנה בעלת ערך רב". ולכן כאשר אתה מניח תפילין כל בוקר, תבין שאתה עושה את זה מכח "מָה אֲשִׁיב לָהּ כָּל תַּגְמוּלוֹתַי עָלַי" - כיצד אוכל לשלם לך ה' על כל מה שהענקת לי?

זה לא מספיק

כעת, כאשר אתה מתחיל לפסוע בדרך להיות עובד ה', לא מספיק לצאת ולקנות זוג תפילין מהודרות יותר. אגב, זה רעיון לא רע. בכל מקרה צריך לוודא שהתפילין שלך כשרות. ואם הן פסולות, אל תתמהמה בקניית זוג חדש. אבל זה עדיין לא מספיק. לא מספיק לקנות טלית יקרה יותר. לא מספיק לשים מזוזות יקרות יותר. זה טוב, אבל זה לא מספיק. כאשר אתה מלביש את הטלית קטן מחר בבוקר, כשאתה מניח תפילין, כשאתה קורא קריאת שמע ומתפלל, כשאתה נותן צדקה, המצוות הללו צריכות להביע דבר אחד: הן צריכות להביע את רגש ההכנעה והענווה שלך על כל הטובות שנתן לך ה'. התורה והמצוות, וכל מה שאתה עושה, הכל הוא רק ביטוי לכך שאתה כפוף לה' יתברך, ושאתה כנוע בפניו, מתוך הכרת הטוב.

כל הטובות הללו שה' מטיב עמנו, דורשות מאתנו תשלום קטן. וזו הייתה תשובתו של הלל לאותו גר. הסיבה המחייבת את כל התורה היא הכרת הטוב. זאת הסיבה שאנחנו מקיימים את המצוות. מה דעלך סני - מה ששנוא עליך, אם אחרי שעשית כל כך הרבה טובות למען מישהו, הוא יסרב לעשות עבורך טובה קטנה, אז לחברך - לחברך הגדול בגן עדן שנתן לך הכל, לא תעביד - אל תעשה לו כך.

יסוד עבודתנו

היסוד לכל התורה כולה הוא הכרת הטוב. אמנם, גישה כזו אינה נרכשת ביום אחד - לא תוכל להקשיב לשיחה ולצפות שמיד לאחר מכן תהיה מוכן להיות עובד ה'. עם ישראל לא סתם הופיע למרגלות הר סיני, שמע שיחה ממש רבנו בענין הכרת הטוב, ואז אמר "נעשה ונשמע". היתה לכך הקדמה גדולה, הקדמה שבה הבינו והעריכו את חסדיו של הקב"ה שהטיב עמם קודם לכן. הקדמה זו של הכרת הטוב היתה המניע של "תעבדון את האלקים" שהתרחש על הר סיני.

וכך, כאשר אנחנו חוזרים לנושא של ספירת העומר, שאנו סופרים מהעומר בציפייה לקבלת התורה, אנו מבינים שזוהי בעיקר ספירה של הודאה. אנחנו סופרים בזה אחר זה; יום אחד של חסד ה', יום שני של חסד ה', ועוד אחד ועוד אחד. ואנחנו ממשיכים לספור עד שנוכל לומר, כמו שעשה דוד המלך, "מה אשיב? ה', מה בכלל אוכל לעשות כדי להראות לך את הכרת הטוב שלי?!"

ומדוע דוד אמר כך? משום שהוא הרגיש ש"כוסי רוויה" - הכוס שלו היתה מלאה; היא היתה גדושה אושר. הוא הרגיש שהוא מקבל כל כך הרבה אושר ושמחה. אבל הכוסות שלנו? מדוע הכוסות שלנו אינן גדושות בחסדי ה'? משום שכאשר החסד ניתן לנו, לרגע אחד אנחנו מרגישים שמחה, אבל היא לא נשארת אצלנו. היא לא נשארת בראש. אנחנו מכניסים אותה לראש, אבל בראש יש חור, והשמחה נוזלת החוצה. הקב"ה תמיד מעניק לנו אושר וחסד, אבל כשאנחנו מסתכלים אל תוך כוס האושר שלנו, אנחנו לא רואים שם כלום. הכל טפוף החוצה דרך החור!

ולכן, עלינו להתחיל לעבוד את עבודת ספירת העומר, על ידי שנספור כל יום, וגם נזכור את השמחה של היום הקודם. עוד יום ועוד יום, והכוס שלנו מתחילה להתמלאות.

האמת היא, שעבודה זו לוקחת יותר מארבעים ותשעה ימים, זו עבודת החיים של חשיבה. אבל מה שלמדנו הוא, שכל יום הוא חשוב - לכל יום יש משמעות! ואחרי זמן מה, אדם מתחיל לחשוב, "תראה מה ה' עושה בשבילי! כל כך הרבה ימים של אושר!" ושכל מתחיל לעלות על גדותיו בהודיה - היא נשפכת החוצה. ואז אתה מתחיל לשאול את עצמך את אותה השאלה ששאל דוד המלך: "מה אשיב לה' כל תגמולהי עלי - מה אוכל להחזיר לה' על כל מה שהוא עושה בשבילי?"

שבת שלום ומבורך!

פרושים וביאורים על סדר התפילה

מתוך ספר תפלת אביגדור - פירוש התפילה מאת רבינו זצ"ל

והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך - מחובר אל צווי האהבה בפסוק הקודם, בשני אופנים: א) כתוצאה מהאהבה, כי האוהב זוכר תמיד את דברי אוהבו ושם אותם על לבבו. ב) כגורם האהבה, כי כדי לקיים כראוי את מצות האהבה, יש לעסוק בדברים המביאים לידי אהבה, ועל ידי העסק בדברי התורה ושימתם על לבבו, הוא בא לידי אהבה, כדאיתא בספרי (דברים ז, ח והובא ברש"י), איני יודע באיזה צד אוהבים את הקדוש ברוך הוא, ת"ל והיו הדברים האלה על לבבך, שמתוך כך אתה מכיר בהקדוש ברוך הוא ומתדבק בדרכיו.

ואמר האלה להוציא דברים אחרים, כי רק הדברים האלה יהיו על לבבך, וזה האות על האהבה האמיתית, שאינו חושב אלא על הנאהב, וגם בא על ידי זה לידי אהבה, על ידי שאינו מכניס בלבו שום אהבה אחרת.

ואמר אשר אנכי מצוך [כי היה יכול לומר והיו הדברים האלה על לבבך], להגיד שמפני אהבתך אליו תוקיר ותחשיב את הדברים האלה, כי לא אחר מצוך אלא אנכי [ולא אמר אני כי אנכי הוא הדגשה]. ובפרט כשהאהוב מצוה [ולא רק אומר], אז בודאי מזדרז האוהב לשים על לב.

ואמר היום, כלומר הלא בעיניכם ראיתם ובאזניכם שמעתם היום כלומר עכשיו ולא בזמן קדום, ועדיין לא שכחתם והדברים ברורים וגלויים לפניכם. וברוך זו, ושננתם לבניך, שגם הם, בכל הדורות, ירגישו כאילו הם בעצמם שמעו ממני. אשר אנכי מצוך היום. ואמר על לבבך (ולא לבך), לציין עומק המחשבה וגודל שימת הלב.

ושננתם לבניך -

א) מפני אהבת הדברים האלה וחשיבותם בעינינו, יש עלינו להוריש אותם לבנינו, כי כל מה שטוב אנו חפצים לתת לבנינו, והדברים האלה הם אצלנו הטובה ביותר גדולה. ב) מפני שנרגיל את בנינו בדברים האלה, יבואו לאהוב אותם הדברים ואת המצוות.

ושננתם, שיהיו דברי תורה מחודדים בפיו (קידושין ל, א). שינון הוא מלשון חזרה, ששונה בה, כמו (שמואל א', כו, ח) אשנה לו, ושינון הוא מלשון חדוד כמו חצי גיבור שנונים (תהילים קכ, ד), ושניהם אחד, כי חריפות החץ וחדיד החרב הוא על ידי השפשוף התמידי על האבן המשנן, וחדיד הידיעה הוא על ידי החזרה התמידית.

שאל איך ויגדך זקניך ויאמרו לך

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאלה:

הרב אמר, שאחד מהתועלות שיש בענין של "גלות", בצורך לנוע ולנוד ממקום למקום, הוא, שלפעמים אנחנו נכנסים לאיזו שהיא שגרה, וזה גורם לנו להישאר באותו המקום מבלי לגדול ולהתעלות. אם כן, מדוע אמרו חז"ל שהאדם צריך לקבוע מקום לתפילתו, ולא לנוע ממקום למקום?

תשובה:

זו שאלה טובה. לכאורה היה לנו לשנות מקום בבית הכנסת בכל תפילה, ואולי אפילו להתפלל בבית כנסת אחר בכל פעם.

והתשובה היא, שישנם תועלות מסויימות, שאיננו יכולים להרשות לעצמנו לוותר עליהן. אחת מהן היא הקובע מקום לתפילתו, וכמו שאמרו חז"ל, "כל הקובע מקום לתפילתו, אלקי אברהם בעזרו" (ברכות ו, ב). הביאור בזה הוא, שכאשר אדם מתפלל במקום קבוע, הוא משקיע כוחות במקום זה. הוא מכניס מחשבות מסויימות ואידיאלים מסויימים למקום הזה, וכאשר הוא חוזר בפעם הבאה, הוא ממשיך ממקום שהפסיק בו. מקום מוכר מקנה לאדם את כל הגישות והמחשבות הישנות שהיו לו במקום זה. מי שהתפלל כמו שצריך במקומו הקבוע, מקום בו השקיע את כוחותיו, קל לו יותר להמשיך למחרת מהמקום בו הפסיק. לעומת זאת, מי שצריך להתחיל במקום חדש - זה הרבה יותר קשה לו.

ישנה נקודה נוספת, והיא, שכאשר אדם מגיע למקום, לעתים קרובות יש שם דברים המסיחים את דעתו. הוא אינו יודע היכן לשבת, הוא צריך לעבור ממקום למקום, לפעמים גם דוחפים אותו בטעות, אבל אם הוא מתפלל במקומו הקבוע - הרבה יותר קל לו לכוון ולהתרכז בתפילתו.

אשר על כן, עם כל חשיבותה של הגלות, עכשיו אנחנו באים להתפלל, ולא לעשות מעשה של גלות. אדם צריך להתפלל במקום קבוע ולהכנס לשגרה טובה. אין דבר טוב יותר מאשר שגרה טובה!

מדור זה נתרם לע"נ:

להנצחות 076-599-4020